

2011. május 5. csütörtök
 Márk evangéliuma 2,18–22

Dr. Bekő István Márton

^{2,18}János tanítványai és a farizeusok tartották a böjtöt. Odamentek Jézushoz, és így szóltak hozzá: "Miért böjtölnek János tanítványai és a farizeusok tanítványai, a te tanítványaid pedig miért nem böjtölnek?" ^{2,19}Jézus ezt mondta nekik: "Vajon böjtölhet-e a násznép, amíg velük van a vőlegény? Addig, amíg velük van a vőlegény, nem böjtölhetnek. ^{2,20}De eljön az a nap, amikor elvételük tőlük a vőlegény, és akkor azon a napon böjtölni fognak. ^{2,21}Senki sem varr foltot új posztóból régi ruhára, mert a toldás kitépne belőle, az új a régiből, és még csúnyább szakadás támadna. ^{2,22}És senki sem tölt újbort régi tömlőbe, mert szétrepsztené a bor a tömlőt, s odalenne a bor is, a tömlő is; hanem az újbor új tömlőbe való."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A perikópából hiányzik az idő és hely meghatározása. A zsidóknál szokásos böjt rövid bejelentése után azonnal következik a Jézus tanítványainak böjtszokására vonatkozó kritika. Jézus korában a zsidóknál a böjt a vallásos élet szerves részét képezte. Népszerűségét annak a hitnek köszönheti, amely szerint az ember a böjttel hatni tud Istenre. Keresztelő János

körében is gyakorolták a böjtöt, ami összefüggésben állt a jánosi kör askétikus életmódjával.¹ Jézus válaszol a felvetésekre. Előbb a násznépről szól, majd a ruháról, végül a borról.

18–20. vers

Jézus küldetéstudatáról elhangzott szavak után, átmenet nélkül érkezünk a böjt kérdéséhez. János tanítványainak és a farizeusoknak böjtje csak az említés szintjén jelenik meg. Nem kapunk ismertetést a nevezett csoportok böjtölési szokásáról. Nem biztos, hogy Márk gyülekezete ismerte a zsidóság böjtölési szokását, ám a cél a kérdés: „a te tanítványaid pedig miért nem böjtölnek (νηστεύουσιν)?” A kérdés átível a közben eltelt évtizedeken, és Márk gyülekezetét szólítja meg. Ebben a kérdésben is a feltámadott Úr hivatott feleletet adni. A szöveg nem nevezi meg a kérdezőket. Kiletük ismeretlenségbe burkolózik. A leírás csak sejte-ti, mintha a kérdezők az említett két csoport tagjai közül lennének. Joggal feltételezzük, hogy Jézus ellenfeleihez tartoznak, akik kérdésükkel Jézust provokálják, és a tanítványokon keresztül Jézust támadják.

Jézus a menyegzőről mondott példázatával ad magyarázatot, miért nem böjtölnek a tanítványai. A kép ótestamentumi gyökere a prófétáknál található, ahol Isten és népe szövetségét a legtalálhatóbban a házasságkötés fejezi ki. A násznép (οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος) megjelölés a vőlegény barátaira és meghívottaira utal. Gnilka szerint a vőlegény szó a példán belül krisztológiai jelentőséggel bír. A példában az üdvidő örömről esik szó, ami nem látható, s amit csak a tanítványok örömteli magatartása fejez ki, akik Jézust maguk között tudják.² Örömidő van, mert Jézusban Isten üdvössége érkezett el. Jézus jelenlétében böjtölni éppoly képtelenség, mint egy lakodalomban.³

A folytatásban Jézus a vőlegény elvételéről szól (ἀπαρθῆ ἀπ’ αὐτῶν ὁ νυμφίος). Szavai mögött az erőszakosság gondolata jelenik meg, ezért egyértelműen halálára utal. Gnilka úgy véli, hogy az „eljönnek a napok” (ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι) megfogalmazás határozatlan időpontra utal. Ám az „akkor, azon a na-

¹ A böjttel kapcsolatosan lásd DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, Budapest, A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1977, 71–72.

² Lásd J. GNILKA: *Das Evangelium nach Markus*, EKK II/1. Zürich und Neukirchen-Vluyn, Benziger-Neukirchener Verlag, 1998, 5. 114.

³ Vö. DÓKA Z. *Márk evangéliuma*, 72.

πον” (ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ) meghatározott időt jelöl.⁴ E meghatározott idő a Jézus halála, amely már nem lakodalom, nem mulatozás, nem örömnüep.

21–22. vers

Jézus a további két hasonlatát a gyakorlati életből hozza. Amit elmond, általában jellemzi viszonyát a korabeli zsidó vallásossághoz. Az új posztót (ράκους ἀγνάφου) nem ajánlják foltnak, az új bort (οἶνον νέον) nem töltik ó-tömlőbe. A tömlőt állati bőrből készítették, amely idővel elveszítette a tartását. A példák az új és ó összeegyeztethetlenségéről szólnak.⁵ Az új ne szolgáljon a régi megfoltolására. A példákat az evangélium kontextusában kell olvasni. Az új, a Jézus által hirdetett Isten Országa, aminek jelenléte erőteljesen megmutatkozik, és a régi képtelen azt befogadni.

οἶνον νέον εἰς ἀσκοῦς καινούς – hangzik Jézus következtetése és felhívása. Szavai felhívást fogalmaznak meg. Arra az új öröme figyelmeztetnek, amelyet Isten Országa hozott. Ezt, a régi világkorszak képtelen befogadni. Isten Országa, akárcsak a róla szóló evangélium, új korszakot jelent, amelyben a régi megköttőségek és hiedelmek nem kapnak helyet, vagy átértékelődnek. A vallásos teljesítmények helyett⁶, és azok megtartó erejébe vetett hit helyett az újat Jézus képviseli, és az általa meghirdetett örömhír.

⁴ Lásd J. GNILKA: *Das Evangelium nach Markus*, 115.

⁵ Vö. DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, 73.

⁶ Vö. E. SCHWEIZER: *Das Evangelium nach Markus*, NTD 1. Vandenhoeck&Ruprecht in Göttingen, 1973, 13. Auflage, 36–38.

Prédikációvázlat

Böjt, Ó és Új

Jézussal minden átértékelődik az életben. Az életcélok, a nagy kérdéseink, a régóta ismert válaszaink, a biztosnak gondolt elméleteink – egyik pillanatról a másikra megsemmisülhetnek, hogy aztán Jézus által minden új értelmet nyerjen. Újra fontosak lesznek az életcélok – de most már vele. Újra felbukkannak nagy kérdéseink, de benne meglegyünk a választ. Régi válaszaink átértékelődnek, biztos elméleteink módosulnak, s mindenben jelen lesz a Krisztus. Nagy feladat ez: Krisztus vezetésére rábízni életünket, s vállalni, hogy vele mindent másképpen látunk. Még vallásos kérdéseinket is, vallásos cselekedeteink szükségességét is. Ebben az Igében a böjttel kapcsolatosan tanít minket az Úr másképpen látni, gondolkodni és cselekedni, és rámutat olyan képzelenségekre, amelyek hívő életünkben torzzá tehetnek.

1. A böjt

Mi, reformátusok, büszkén szoktuk hangoztatni, hogy nem böjtölünk. Közben pedig ellentmondásba keveredünk, mert van böjti időszakunk, van böjtfőnk. Ilyenkor szoktuk azt mondani, hogy mi lélekben böjtölünk. Hogy ez mit jelent? Itt már elfogy a tudományunk, és legtöbbször csődöt mondanak. Pedig a böjt a hívő életnek része. Ugyanúgy, mint az imádság. Aki böjttől, magát megtartóztatja, magától valamit megvon, magát megzabolázza, emberileg igyekszik maga alá gyűrni a lázadó természetet. Aki próbálta, nagyon jól tudja, nem is olyan egyszerű! Valljuk be őszintén önmagunknak: a böjt kiválóan alkalmas arra, hogy megmutassa sok hibánkat, hiányosságunkat, bűnünket, és ama elesett emberi állapotunkat, amelyért a Krisztus eljött. Jézus idejében is kérdés volt a böjt, és előjött Márk gyülekezete életében is. A felolvasott Igében éppen arról hallottunk, hogy Jézustól azt kéri számon az ellenfelei, hogy tanítványai – egyháza miért nem böjttől a korabeli farizeusok és János tanítványai mintájára. Mintha bennünket kérdeznének a böjti szokásunkról. Ebben a kérdésben is választ ad a mindenható Úr. Ha a tanítvány szótlannul áll, és keresi a szavakat, legjobb, ha Urára és Mesterére figyel.

Először, Jézus azt mondja, hogy a tanítványság nem böjt, hanem örömléleket. Aki tanítvány, azt átjárja a hit öröme, hogy Isten üdvözítő kegyelme és uralma birtokba vette életét, törődik vele, gondoskodik róla, életét megújította. Ezt Jézus menyegzőhöz hasonlítja, ahol a násznép azért nem böjtöl, mert közöttük a vőlegény. Jézus a teljes keresztyén létünkre céloz: Ő velünk van minden napon a világ végezetéig. A vőlegény közöttünk és velünk. Életünk csak bizakodás lehet. Eddig jutva, be kell vallanunk, sokszor olyan az ábrázatunk, mint akik nem élnek meg az öröm állapotát. Gyakran azt látja rajtunk a világ, hogy nem ragyogtat be életünket Krisztus állandó jelenlétébe vetett hitünk és bizodalunk.

Másodszor, mégis lehet böjt. Életünk nem böjt, és a böjtünk nem szerez nekünk dicséretet – a váltságot már megszerezte az Úr. Hogy mégis van böjt? Hogy mindig is volt az egyház életében? Nincsen benne semmi kivétel! Semmi ellentmondás! Ugyanis az örömteli állapotunkban újra és újra megállunk, és Krisztus halálára tekintünk. Menyegzős állapotunkban fokozottan nézünk ama napra, amelyen elvétellett a vőlegény – azaz bűneinkért meghalt az Úr. De ilyenkor sem feledjük, hogy ígérete szerint feltámadt, és mindannak érvényt szerzett, amit szavaival előzőleg megígért.

2. Ó és Új

Amikor Jézus a tanítványok védelmére kelt, és kifejtette, hogy a böjt átértékelődött, elmondott két hasonlatot is, hogy rámutasson: vele elkezdődött Isten Ország, de a várva várt Ország és az evilági rend nem vegyíthető. Ahogyan új anyagból nem szokás foltot tenni régi ruhadarabra, s újbort sem szokás régi tömlőbe tölteni, ugyanígy van az Isten Országával is ebben a világban. Lehetetlen az életünket a réginek lefoglalni, s közben néha egy keveset átengedni az Isten Országának. Lehetetlen a kettőt vegyíteni. Kompromisszumokhoz és engedményekhez szokott világunkban Jézus más törvényszerűségről beszél. Vajon nem estünk mi is, az egyháza abba a csapdába, hogy a régit konzerválni akarjuk, s Isten Ország, rendjét csak részben kívánjuk beengedni? Jézus teljes átállást kíván: újbort új tömlőbe! Hívő életünk stabilnak és bebetonozottnak gondolt rendje helyett, a vélekedéseink helyett, az Ige feletti okoskodások helyett azt kívánja, hogy adjuk át teljesen magunkat az általa eljött újnak. Hálás pillanatok azok, amikor egyháza újra és újra odaszánja életét, szolgálatát és örömét a megváltó Úrnak! Ámen.